

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. aprila 1879.

Obseg: Kaj še zmerom pogrešamo v naših drevesnicah. — Gospodarske skušnje. (Gosenična baklja.) — Gospodarske novice. (Veliki shod vinorejcev na Dunaji.) — Zborovanje močvirskega odbora 22. dne t. m. (Dalje.) — Različnost živeža v raznih krajih svetá. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Kaj še zmerom pogrešamo v naših drevesnicah.

Ĉedalje bolj se dandanes povzdiguje sadjereja, in to zdaj tem več, kar se v ljudskih šolah šolska mladina podučuje v sadjereji in se nekateri učitelji res iskreno poprijemajo te lepe svoje naloge.

Ĉe pa si želi sadjerejec pomnožiti svoj vrt z žlahnim drevjem in ne bi rad daleĉ po svetu šel po drevesa, je večkrat v zadregi dobiti to drevje, katero želi.

Nekateri od svojega mladega drevja malo več vedó, kakor to, da imajo „dobre hruške ali pa jabolane“; malokdo vé povedati sorto, da bi se ĉlovek mogel zaneŝti, da bi res to dobil, ĉesar želi. Na tem je pa sila veliko ležeĉe. Ĉe bi, postavimo, kdo v svoj vrt rad imel pisanega kalvilarja, pa se mu pošlje pisani kosmaĉ, ali nameŝti virguleške pošlje karvojnica itd., ne bo maĉka v žaklji kupoval, ampak vedeti hoĉe, kaj bo dobil, ker družega neĉe.

Naše drevesnice po kmetih so v tej zadevi še take kakor so bile pred 100 leti. In to je njih najveĉa napaka; to jim je overa, da se iz njih ne kupuje toliko dreves, kolikor bi se jih kupovalo in celó v druge dežeje pošiljalo. Prodajajo se iz takih drevesnic drevesa le takim gospodarjem, katerim ni niĉ mar za sorto, ampak so zadovoljni, da dobijo le jabelka ali pa hruške. Takih gospodarjev je pa dandanašnji že malo in jih bo od leta do leta manj.

Ĉe se drevesnice imenujejo vrtne šole, že samo to ime kaže, da ni dosti, da se drevesa le po redu posadijo v sadišĉe, kakor sedijo otroci v šolskih klopéh, temuĉ treba je tudi, da se vsacemu divjaku svoje imé dá po cepiĉu, s katerim je bil požlahnjen, kakor v šoli vsak otrok svoje imé ima, da ga uĉenik po njem kliĉe, in da ne pošlje Anžeta k fajmoštru, ĉe on hoĉe z Blažetom govoriti.

In kako lahko bi bilo drevesnice tako vrediti! Le dve reĉi ste potrebni: prva je, da sadjerejec nikoli ne vzame cepiĉa, ĉe natanko ne vé imena sadne sorte, — druga pa je ta, da cepljenje vrŝti v drevesnici tako, da vrŝti ene sorte dá ŝtevilko na plehasti ploŝĉici ali na koliĉu, na katerega se s svinĉnikom ŝtevilka zapiše — in te ŝtevilke se zapišejo potem v zapisnik (register) in k ŝtevilki se pripiše imé sadne sorte.

Te dve reĉi ste našim drevesnicam najpotrebniŝe. Na korist ste in na ĉast sadjerejcu. Naj tolikrat ponavljani klic naš ne ostane klic upijoĉega v puŝĉavi!

Gospodarske skušnje.

Gosenična baklja.

Uže predlanskim so „Novice“ priporoĉale za pokonĉevanje gosenic neko goseniĉno bakljo (Raupenfackel). Obžalovati je, da kmetovalci, ki so si tako bakljo pri nas omislili, niso ne družbi kmetijski ne „Novicam“ o njej niĉ poroĉali, ali je za kaj ali za niĉ. Zdaj beremo v ĉasniku „der Obstgarten“, katerega izdaja slavni g. baron Babo, vodja sadje- in vinorejske ŝole v Klosterneuburgu, da fabrika vrtnarskega in kmetijskega orodja g. J. H. Wobornika na Dunaji (tiefen Graben 14) nareja novo tako bakljo, katero navedeni Babov ĉasnik moĉno priporoĉa, rekoĉ: „Med vsemi pripomoĉki, ki se priporoĉajo za pokonĉevanje gosenic, stojí Wobornikova jako praktiĉna goseniĉna baklja v prvi vrŝti. Vrtnarji vedó, da najtežavnejŝe je pokonĉevanje gosenic poleti, ko se na jablanih in drugem drevju v pajĉevinah nahajajo neke posebne zapredene gosenice. Tu se ne dá z goseniĉnimi ŝkarjami pomagati zato, ker, ĉe se veja le malo strese, cepijo gosenice brž na tla, da jih potem ni lahko več pokonĉati. Zato je Wobornikova baklja izvrŝtna nova iznajdba, katera bo najti kmalu na vrtu vseh marljivih sadjerejcev zato, ker je posebno praktiĉna in pa dober kup. S petrolejem, ki je v posodici baklje, se zaneti ogenj, s katerim se prav lahko požgó ne le gosenice, temuĉ tudi njihova gnjezda. Drevesnemu perju pa previdno požiganje prav niĉ ne ŝkoduje.“ Ĉe Babo tako govori, sme se misliti, da hvali, kar je res hvale vredno in ne zapeljuje sadjerejcev, da bi za kakoŝno igraĉo par goldinarjev potrosili. Cena goseniĉni baklji je 2 gold. 80 kr.

Gospodarske novice.

Veliki shod (kongres) vinorejcev na Dunaji.

Po sklepu zadnjega kongresa vinorejcev v Mariboru ima letos biti ta shod na Dunaji, in bode v jeseni od 22. do 26. dne septembra. Vse družbe kmetijske so bile povabljene, naj v oni ožji odbor, ki se ima posvetovati o izpeljavi onega kongresa, pošljejo svojega zastopnika. To so družbe tudi storile; družba

kmetijska je prosila gosp. grofa Barbota, predsednika mirnske podružnice in posestnika lepih vinogradov, ki je zdaj na Dunaji v državnem zboru, naj družbo kranjsko nadomestuje, kar je domoljubni gospod rad storil. Omenjeni odbor je unidan sklenil, da ima v velikem zboru avstrijskih vinorejcev priti 10 vprašanj v razpravo in da bode s tem kongresom tudi združena razstava vin, morebiti tudi sadja iz vseh dežel, ki se hočejo udeležiti te razstave. — Želeti bi bilo, da se pri dunajski razstavi kranjska vina kaj bolje skažejo, kakor so se skazala pri razstavi v Mariboru.

* *Vvaževanje avstrijskega in ogerskega vina v Srbijo* je srbska vlada zdaj tako dovolila, da v prihodnje avstrijski in ogerski vinotržci ne bodo imeli zaradi colnine onih sitnosti, ki so jih imeli dozdej.

* *Kónj za povžitek mesá na Dunaji* so lansko leto zaklali 3770, predlanskim pa 4056. V dunajskih mesnicah se prodaja konjsko meso sprednje četrti po 20 do 28 krajc. kilo, zadnje četrti po 24 do 32 kr., meso za pljučne pečenke in bržole po 28 do 36 krajc., surov loj po 56 do 64 kr.; konjski repi se prodajajo po 50 do 70 krajc., kosti 100 kil po 3 gold., par kož po 9 do 12 gold.

* *Goveja kuga* je dandanes v več krajih Galicije, Českega, Moravskega, Dalmacije in Hrvatskega. Treba tedaj ostre pazljivosti in ostrega spolnovaaja dotičnih postav, da se ta pošast ne pritepe tudi v slovenske dežele.

* *Redko prikazen stekline pri dveletnem žebetu v Viski na Moravskem* objavlja časnik „Wiener Landw. Zeitg.“ tako-le: Julija meseca lanskega leta je bilo žebè na paši od steklega psa v nos popadeno. Gospodar je to izvedel še-le drugi dan. Kakor postava veleva, bilo je žebe potem brž od druge živine ločeno in 4 tedne v kontumaciji držano. Ker se v tem času ni nobeno znamenje bolezní pokazalo, se je žebe pustilo med drugo živino. En dan po preteku 6 mesecev pa je žebe postalo nemirno in si nos neprenehoma čohati jelo. Gospodar (grajščak), ko to vidi, žebè nemudoma zapre v poseben hlev. In res so se pokazala priredoma vsa znamenja stekline: žebè ni hotelo jesti ne piti, v hlevu je leseni žleb grizlo, z zobmi škripalo, svoj lastni gnoj žrlo itd.; če je kdo vrata v hlevu odprl, je čudne glase od sebe dajalo; nazadnje mu je bil križ ves mrtvuden in čez tri dni je poginilo. — Zanimivo pri tem žebetu je posebno to, da se je steklina še-le čez 6 mesecev prikazala. To je dokaz, da po tem takim gospodar ni varen nesreče, če o 4 tednih po steklem psu popaden kónj ali popadeno govedo ne kazé nobenega znamenja stekline.

* *Gotovo pomoč zoper trtno uš* hoče vedeti tisti bivši ruski dvorni vrtnar Viljem Ossenkop, ki je, kakor je našim bralcem znano, priporočal žlahna sadna drevesa množiti naravnost po mladikah brez cepljenja. V časniku „Wien. Landw. Zeitg.“ se hvali, da vé za gotovo pomoč zoper trtno uš po skušnjah, katere je naredil v nogradih južno francoskih. Pomoč njegova — pravi — obstaja edino le v motiki, krampu ali lopati in to skor brez stroškov. V čem pa obstoji to gotovo sredstvo, to pové gosp. Ossenkop v dveh knjigah s podobami, katere se dobivate za 3 gold. pri njem na Dunaji, Seilerstätte 30. — Ali ne kupimo tu s 3 forinti gotovega mačka v žaklji?

Zborovanje močvirskega odbora

v Ljubljani 22. dne t. m.

(Dalje.)

Konec govora gosp. Potočnika glasil se je tako-le: „Vsi tisti, kateri misel zastopajo, da se mora mah do korenine, do zadnjega odpraviti, pravijo: Prav imajo naši nasprotniki, da bo, če se samo planjava močvirja zniža, sčasoma struga Ljubljanice više stala, kakor močvirje; al zakaj govorite vi le o poniževanju močvirske planjave, zakaj ne govorite tudi o poniževanju struge Ljubljanice in cesarskega grabna? Če bi se oboje, planjava močvirja in Ljubljanice struga znižalo, se povodinj bati ni.

Na to se nam zopet odgovarja: Kam pa s tem vednim zniževanjem hočete? V preteklem in našem stoletju se je Ljubljanica večkrat znižala, in še le pred kakimi 20 leti ste se ne samo struga Ljubljanice, temuč tudi struga cesarskega grabna iztrebili; in sedaj pa zopet hočete nižje z njeno strugo? Ali hočete s tem poleg Ljubljanice stoječe mestne hiše, ali hočete celó tudi fundamente ljubljanskih mostov spodkopati? To so velikanska dela in gospod Dežman mi je v deželnem zboru očitno rekel, da jez v svoji spomenici „babilonska“ dela zastopam, čeravno je v ti moji spomenici rečeno, da tudi jez tako dobro, kakor gosp. Dežman, vem, da ima zniževanje svoje meje. Če pa gosp. Dežman misli, da se naše močvirje „ne sme po teoriji zniževanja, ampak po teoriji povikševanja obdelovati“, mu jez k takemu gotovo babilonskemu delu srečo vošim. Sicer pa tudi ta ideja ni izvirna Dežmanova, ampak je francoska. Ko so Francozi v začetku sedanjega stoletja Kranjsko podjarmili, je eden Napoleonovih generalov misel izrekel, naj se celi ljubljanski grad odkoplje in vsa njegova zemlja na močvir znosi, potem pa ne bo nobenega močvirja več. (Veselost.) Eni govoré o tem, naj se Golovec prekoplje, drugi, naj se v Gruberjev kanal jezovi napravijo itd.

Po vsem tem, dovolite mi, častiti gospodje, da jez to reč tudi od svojega stališča pojasnim. Tudi jez se o tej zadevi ne skladam skozi in skozi s tistimi, kateri na močvirji vedno le globočeje hočejo, marveč mislim, da se z napravo nasipov poleg Ljubljanice mnogo doseči dá. Taki nasipi, ograja, umetni bregovi poleg strug vodá se povsod delajo zoper povodenj, tako posebno na Holandskem in povsod v nižavah velikih rek, poleg Donave, poleg Visle itd.

Ali je pa tamoja misel prava ali ne, tega se ne drznem jez sam in sicer tem manj odločiti, kjer je v naj-novejši dōbi mnogo izurjenih inženirjev, kateri so iz višega stališča zoper vse nasipe. To pa je gotovo, če se bomo mi vedno med seboj pričkali, če bo vsak trdovratno le svojo trdil, ne pridemo nikoli do konca in kraja.

In kdo je poklican, o tem in o drugih močvirskih vprašanjih sodnik biti? Jez mislim, da le taki možje in taki izvedenci, kateri se s takimi rečmi uže dolgo pečajo, kateri so po svetu videli, kaj in kako se v enakih okoliščinah drugod dela, in kateri so uže s svojimi deli pokazali, da so res strokovnjaki. Zato sem jez odločno zato, naj bi se dva taka izvedenca v posvetovanje poklicala. Naj mi je dovoljeno, to zadevo z dvema prilikama razjasniti.

Od nekdanj je Rodonski departement na Francoskem po silnih povodnjah trpel. 1858. leta so nevihte zopet onim sicer lepim krajem silno škodo naredile. Kaj je storil cesar Napoleon? Čeravno ima Francija mnogo izvedenih mož, vendar to ni Napoleonu zadostevalo; poklical je iz več krajev svetá tujih strokovnjakov v